

Nr. 3
An. IX
1885.

Gherla
1/13
Feb.

FAMILIUL FAMILIUL

Apare in 1/13 si 15/27 a lunei. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

M. S. Reginei Elisabeta.

— Poesia rostita de elevele orfane din „Asilulu Elena Dómna“ la 17 Dec.
st. v. — din'a naserii Majestatiei S'ale.

*In acésta di frumósa, candu — urandu-ti fericire —
Unu poporu, o tiera 'ntréga i-ti aréta-a s'a iubire:
Venimu si noi orfeline in siru — dóue cate dóue —
Lang'alu teu tronu, se ti-o spunemu catu de scumpa ne*

[esci nóue.

*Dar' de unde se incepemu si prin ce se-ti dovedimu,
Suverana iubitóre! catu de multu noi te iubimu?*

*Déca 'n tine adi Romani pe Regin'a loru aclama,
Noi vedemu mai multu in tine, noi vedemu pe-a nóstra*

[mama.

*Erámu triste, ca-ci orfane intr'o di ne-amu pomenitu,
In a t'a iubire inse mangaere amu gasitu.
Nu aveámu nici o sperantia ... Adi prin 'nalta-ti ocrotire
Avem si noi parte 'n lume de norocu, de fericire.*

Bucuresci. Decembre 1884.

*Pentru-ata'ta bunatate si iubire far' de séma,
Cata dragoste in sufletu i-ti pastramu, o! scumpa mama,
Catu de multu in asta lume respectamu finti'a t'a:
Se ti-o spunemu prin cuvinte indesiertu ne-amu incercá
Sintu gandiri adenci in sufletu si in animi sentiri*

[sfinte.

Pentru cari e prea slabu graiulu, limb'a nu are cuvinte.

*Totulu ce ne sta 'n potere in acésta di frumósa,
Este se 'ndreptamu la ceriuri o rogare caldurósa;
Si se ceremu in unire dela veciniculu parinte,
Cá se poti fi multi ani inca ce'a ce esti in presinte:
O regina adorata de bogati si de sermani,
Si mai multu decatú Regina: mama pentru cei orfani!!!*

P. DULFU.

VIATI'A JERTFITA.

Novela istorica originala

de

V. R. BUTICESCU.

(Premiata cu unu cotoru de auru batutu cu petrii nestimate si provediutu cu péna de auru.)

(Urmare.)

Si cum vorbiá frumós'a soție, faci'a-i rumeniá, si ochii-i straluciau. O faci'a cá o flóre, doi ochi cá doi luceaferi.

In privirea ei dragoste si fericire, si in vorb'a ei unu cântecu armoniosu din ceriu.

Blagu o ascultá, si priviá la ea cá la chipulu unei madone sante. O ascultá si totu cuvântulu ílu fericia.

Ea-i vorbiá, si-lu adia, — si-lu adia si-lu sarutá.

— Dar' én' stái Blagu — continuá ea odata cu privirea dulce si desmierdata — nu scii tu óre ce vulturu e dorulu?... .

— Ah Irina, cine nu te-ar' dori pe tine? In faci'a mortii ridu cu nepasare, dar' in faci'a dorului plângu cá unu copilu. Mi-e doru de lupta si de isbânda, mi-e doru de fapte vitegesci, si me arde unu doru de resbunáre asupr'a pagânului, pentru atât'a munca zadar-nicita, pentru atât'a róda prapadita si pentru atât'a sânge versatu, dar' me luptu si invingu; numai dorulu teu nu-lu potu invinge.

Soçi'a lui ílu îmbracisá si-i sarutá fruntea, ér' elu continuá:

— Dar' vedi draga, alt'a e chiamarea nóstra si destinulu nostru. Voi puteti plânge si dori, si pentru voi nu e scadere lacrim'a versata si dorulu neinvinso. Pentru noi inse e slabitiune a versá lacrimi si a ne dá dorului. Nóue ni-e chiamarea a jertfi dragoste si doru pentru detorintia. Esímu la lupta, ne punemu in táisiulu sabiei, si jertfim dragostea vóstra, si ascundemu dorulu vostru. — Déca asiu audí sunetu de arme, — te iubescu, afara de D.-dieu, pe tine singura, — dar' m'asiu sculá, si asiu merge.

Vorba buna, dísa intr'unu ciasu reu....

In tabera se audí o fierbere, ciocniri de arme, pasi de ostasi si alergari, ér' mai departe glasuri de sentinele.

Ma unu tropotu se aude batêndu pamêntulu, si unu calaretiu stateá inaintea cortului.

— Boieriulu Blagu sari in pitióre. Dadù se iese, dar' in acelu momentu intrá unu capitanu, omu inaltu si sulegetu si státu inaintea lui.

Blagu ílu agrái aspru militaresce:

— Capitané Ienache, ce insemnédia acelu sgomotu?

— Turcii! resuffá acest'a abiá.

— Vinu turcii?

— Turcii trecu Dunarea!

Pe faci'a lui Blagu se vediu o schimbare. — Cugetá la Irin'a, si la primejdie de-odata, dar' 'si ascunse émtiulu celu stapeniá.

— Dati-mi sabi'a! disè scurtu.

— Armat'a-i pe pitióre. Incalecamu! O mâna de turci, o céta de hoti, — intr'o óra le facemu prohodulu! — disè Ienache.

— Aducetî-mi calulu! strigá boieriulu cu o vorba indatinata, rece si nepasatóre.

— Blagu! disè Irin'a cu glasu tremuratoriu.

Blagu priví la ea cu blândetia.

— Irino, tu te vei retrage. Máne ne vomu intêlu.

Boerés'a ílu cupriasè in brație, si-lu strinsè cu dragoste.

— Blagu, eu vinu cu tine — disè.

— Tu-i remâné aici Irino. E rolulu barbatiloru, si tu esci femeie. Tu vei remâné Irino, si cu tine remâne sufletulu meu.

— Ah Blagu, te rogu, te rogu cu dragoste — eu nu remânu de tine! disè Irin'a — si ochii-i eráu plini de lacrimi.

— Irino, lupt'a e unu barbarismu, si tu esci unu ángeru blându. Acolo curge sânge, acolo moru ómeni fára vina, si nu poti ajutá. Lupt'a e pentru mine — tu remâni si me petreci cu dragostea ta cea curata, cá eu voiu cugetá la ea, si voiu fi tare si vitezu.]

— Blagu! Nu te potu lasá singuru. Cine te va pazí, cine te va scuti, déca nu-oiu fi eu lângá tine? plângea jun'a boerésa.

— Oh sufletu nobilu si scumpu, mare e credint'i'a t'a! disè Blagu, si o sarutá.

— Au nu-su eu unu trupu si unu sufletu cu tine Blagu? Nu despartí sufletele nóstre, cá amendóue la unu locu voru fi mai tari si mai norocóse. Eu te voiu scuti, cu rogatiunea mea, cu peptulu meu, si tu vei fi norocosu, cá D.-dieu se va indurá de rogatiunea mea.

— Unde-su io sufletulu teu e cu mine. Remâni Irino si me ascépta.

Dar' colo spre Dunare se audí unu tunu.

— Ienache, amice! Tu scii pretiul binele unui omu, fericirea unui amicu. Éta totu ce am mai scumpu si mai dragu, margaritariulu sufletului meu! Eu mergu, tu remâni aci, si vei pazí soçi'a mea cu sântienie. Eu mergu in lupta, tu vei fi cavalerulu soçiei mele.

Ienache priví in ochii lui, cá atinsu placutu de magulirea boieriului, — se inchiná cu umilintia, apoi privindu la Irin'a cu faci'a deschisa ísi batù sabi'a cavalesce.

— Cocóna, intieptiunea si sangele meu 'ti-stáu la dispositiune. — Te voiu scuti si aperá pana la cea din urma resuffare. — Dómne asiá-mi ajuta!

Irin'a i-dádù mân'a. Ienache o sarutá cu umilintia ér' Blagu boieriulu ílu îmbracisá cá pe unu tovaresiu si amicu.

Inaintea cortului státeáu capitani, — si calulu lui Blagu insialatu.

Boierulu isi sarutà soçi'a inca odata, si inca odata, — apoi esì, si se-aruncà pe calu.

Colo departe fierbià unu zuietu tîmpitu, si despre Dunare se audì tunulu a dóu'a óra.

— La posturi capitani! strigà Blagu, si pornì in frunte. Capitaniii alergara toti la loculu loru. Blagu trecù cum trece fulgerulu. Soçi'a lui privià in urm'a lui, in urm'a adoratului vitèzu.

Unu ventu aspru pornisè despre Dunare, si despre médiadì se redicase unu noru cumplitu, si acoperià ceriulu cu valuri negre.

— Cocóna! cafi stáu gat'a, se pornimu. Aci e loculu barbatiloru — disè Ienache cu multa delicatetia.

Colo afundu in tabera se audià unu glaslu cumplitu cá unu tunetu, — erà glasulu vitèzului, comand'a lui Blagu.

Irin'a lu-audi, si se pareà cá aude pe D.-diu vorbindu.

Dar' glasulu tîmpià totu mai multu, mai multu, — tumultulu se indesà, glasulu de omu se faceà unu zuietu tîmpitu, si zuietulu furtuna.

Vediù cu ochii pornindu fetiorii, copii de pe Oltu cu anim'a in dinti — vediù pornindu potopulu, si lovindu-se valu cu valu.

— Cocóna, pe D.-diu! te rogu, mergemu!

Ienache i-tièneà calulu, si unu servitoriu i-ajutà a se urcà.

Irin'a privì odata la ceriu, apoi in urm'a lui Blagu, si facundu-si cruce pornì.

Oh, déca ar şci omulu unde duce calea pe care pornesce!

Mergeáu pe o cale de câmpu, doi insi, in urma cu doi servitori. Ienache vorbià, Irin'a taceà si cugetà.

Ea n'audià ce-i vorbesce Ienache, sufletulu ei erà in focu, póte intr'uau focu mai mare cá in care erà Blagu. In cugetu vedeà tóta batai'a, — cum vinu, cum se lovescu, cum cadu, si cum moru. Vedeà pe Blagu in fruntea vitegiloru, vorbindu cá tunulu, tãindu cá fulgerulu, — ilu vedeà in vârtegiulu luptei, printre sabii, printre focuri, si-lu petreceà din pasiu in pasiu. Ah, pe cine-lu petrece atât'a dragoste nu-lu póte lasà D.-diu se piéra!

Pe o dâlma staturà in locu

Ienache îsi tiênù calulu strînsu, si privi in giuru.

Erà nópte, dar' elu precepeà mişcarile óstei de pe sunetu, de pe focuri si de pe alergarile ce se faceáu.

Norulu celu negru incepù a se descarcà. Picuri mari cadeáu, si unu vîntu straşnicu pornisè despre Dunare.

Si de-odata cu plói'a se audirã strigari, chiotu de uriesi din drépt'a si din stêng'a.

Óstea turciloru incungiurase pe români pe de dóue parti, si dådura unu asaltu cumplitu.

Ienache mişcà odata. O pétra grea i-cãdiù de pe ânima, planulu diavolescu, — tradarea — a succesu.

Vediù cum porai furtun'a, si vediù pâna se inchegà valu cu valu preste taber'a romana.

Audi apoi in taber'a romana unu strigatu cá unu tunetu, urr'a resboiniciloru romani, póte cea din urma, — apoi se facù unu zuietu cá si cându fierbu norii, si se facù o flacara totu câmpulu.

Ienache resuflà odata, si disè in sine: esci a mea.

Irin'a stâteà, si — visà.

Si pornì plói'a, torentu.

— Cocóna, mergemu! Furtun'a e aci, dar' vine alta furtuna in urm'a nóstra.

— Ienache, te rogu pe maic'a preacurata, ce pricepi?

— E bataie mare cocóna.

— Dómne D.-diu! crestiniiloru, ajuta-i! suspinà Irin'a cu ochii plini de lacrimi.

Plói'a cugeà valu-valu.

— Cine va invinge Ienache? mai intrebà serman'a soçia.

— D.-diu e mai tare decâtu toti, respunsè Ienache evasivu, dar' cu unu aeru îngânduritu.

Si cugetà in sine: si-i va prapadì pe toti, si voiu remânea eu si tu.

Diavolulu contà pe D.-diu

Dar' plói'a cadeà si strabatea.

Irin'a tremurà. Arsa de foculu ei, béta de suferintiele unui sufletu maltu si nobilu, apoi chinuita de credin'ta ei, nu mai bagà sèma de torentulu ce cadeà pe ea. Ce torentu erà acel'a façia de necasurile ei.

Ienache se apropià de ea si o prinsè de mâna.

— Ti-i frigu cocóna? intrebà dulce.

— Nu sciu! Nu sciu Ienache, dar' sêmtiescu ce n'am sêmtitu nici odata. Ardu cá sî in focu, dar' sêmtiescu cá mi-e frigu. Tremuru de frigu, dar' sêmtiescu cá-mi arde trupulu, si-mi arde sufletulu.

Greclu se apropià totu mai multu, caii mergeáu lipiti unulu lãnga altulu, — si elu i-prinse mânilu in mâni. — Irinei i-erã frigu, si elu aveà pretestu bunu pentru lingusfri. — Sierpele se alipià de filomela, si filomel'a nu-lu cunosceà.

Elu tremurà de fericire. Pe façi'a lui se asterneà bucuri'a si zimbetulu; o bucurie si unu zimbetu infernalu, pe façi'a unui diavolu. Lingusià si-i spuneà vorbe dulci, si Irin'a le ascultà. Ea nu mai vediusè façi'a de diavolu, nu scia ce forma are.

Dar' nici nu-lu audià ea, ce-i spune. Ea audià alta vorba, — vorb'a lui Blagu, colo in valea cea de focu.

Mergeà si cugetà.

Si cum mergeà cugetandu, — odata incepù a plãnge.

Eráu aprópe se tréca o culme de dealu, se nu mai vedia câmpulu luptei. In culme stãtù pe locu.

Prin nori trecù unu fulgeru, si luminà totu câmpulu. Unu câmpu mare si largu, unde nu vedeà ochiulu decâtu lumina.

Unu momentu de lumina si apoi intunerecu grosu.

FRATELE RECONVALESCENTU.

DINTRE BUCURILE COPILARIEI.

BALU IN SAL'A TEATRULUI, DIN BUCURESCI.

Irin'a 'si pusè mâniale pe obrazu, si-a plânsu, a plânsu cu lacrimi de focu.

— Oh, numai unu fulgeru inca, unu fulgeru luminatu, se mai vedu odata câmpulu de ouóre, câmpulu barbatiloru! Fulgera Dómné, fulgera si luminéza, se vedu patulu de sange a vitegiloru, se vedu pe Blagu, valea pe unde merge, loculu unde lupta, — numai odata inca!

Unu tunetu î-i respunse din ceriu, unu tunetu cumplitu.

— Cocóna, nóptea e rece, lasamu lupt'a pentru barbati, — pasîmu se adamu unu adapostu. Ti-e frigu, me dóre sufletulu....

— Unu fulgeru, Ienache, numai unu fulgeru aseptu. D.-diu are mila, elu trebue se-mi luminédie, se mai vedu odata calea pe unde merge. Unu fulgeru séu unu trasnetu!

— Tiér'a e mare cocóna, cine sci pe unde âmbia o óste mare, — mergemu, se ne adapostimu.

— Nu mergu! disè Irin'a cu o cerbicie dârzósa.

— Cocóna, onórea si parol'a mea suntu angagiate se te aperu de tóte relele, — fericirea boierului Blagu atérna dela pasii nostri, se mergemu, se aflamu adapostu!

Irin'a státu unu momentu, apoi se întórse cu dorere: — Mergemu!

Cu numele lui Blagu o poteá duce ori-unde.

Si éra a mersu. Cu drumu si fora drumu, prin tina si prin beltu.

Plói'a incetase, si spre resaritu se vedeá cev'a din albulu dioriloru.

— Stâmu pe locu, disè odata Irin'a la marginea unei paduri.

Stâmu pe locu, mi-e frigu.

Caletorii statura pe locu, si se coborîra de pe cai. Irin'a nu poteá stá pe pitióre, si tremurá cá frundi'a. Ienache o prinsè in braçie, si punendu-se pe trupin'a unui stejaru i-culcá capulu pre bratiulu lui. Ea — ori cá erá obosita de drumu, ori cá erá béta de dorere, — se plecá cu capulu pe elu, si státu cá mórtá.

Ienache o acoperí cu haine calde, si státu nemișcatu. Serman'a femeie adormí pe braçiuulu lui. Angerulu pe braçiu de diavolu.

Ea sufía incetu si suspiná greu; elu priviá la ea cu dragu, cu dragoste de satanu. Se plecá pe ea, si-i ascultá suflarea, priviá la ea, si-i pândeá visurile. Suflarea ei cea santa atingeá obrazulu lui; mân'a ei in mân'a lui. I-numerá baterea ânimei, se desfatá in faci'a ei frumósa, si-si însírá planuri de fericire.

Painginulu isi tiéseá firele.

Irin'a se mișcá, dar' éra adormí. Cu faci'a stateá spre resaritu, si albulu dioriloru imprumutá feçiei ei o albétia mai farmecatóre.

— Ah, a mea vei fi, juru pe D.-diu! Trupulu meu corbiloru, sufletulu mortii,... dar' tu vei fi a mea! — esclamá Ienache — privindu câtra ceriu.

Furtun'a trecusè, tunulu incetasè, câmpulu erá pustêiu si tacutu.

(Va urmá.)

COPIII.

Scurta ochire asupr'a loru si a obiceiuriloru dela nascere si botezu.

Studiu socialu

de

EUFROSINA HOMORICÉNU-STOENESCU.

Baccalaureata in litere si sciintie, Membra cu semne de distinctiune a mai multoru societati literarie, sciintifice si filantopice etc

— Premiatu cu 100 franci. —

(Urmare.)

La Rom'a *Lex regia* dádea tatalui dreptulu de viétia si mórté asupr'a copiiloru, dreptu nelimitatu intru nimicu pana sub imperiu, cându incepù a se modificá succesivu sub Traianu, Adrianu, Alexandru-Severu: si in fine Marele Constantinu proclamá infantuciderea de crima egala cu patruciderea si 'supusè la aceea-si pedépsa, adeca cu mórté prin aruncare in mare séu alta apa adénca dupa-ce mai ântâiu au fostu legatu intr'unu saca impreuna cu unu câne, cu o maimutia ori cu o vipera. Romanii mai poteáu — déca copiii loru pagubiáu pe cine-v'a se dee in poterea pagubasiului pe copilulu pagubitoriu, déca tatalu nu poteá séu nu vrea se-lu despegubésca. Acést'a se numesce *Abandon noscal*, care perí sub Justinianu. Asemenea poteá a-i dá amanetu, a-i lapedá, a-i vinde etc.; dar' tóte aste obiceiuri monstruóse se invecchira si decadiura. Imperatul Diocletianu interdisè lapadarea; Constantinu nu mai ingadui vëndiarea copiiloru de cátu in casuri de totala lipsa de medilóce si curéndu 'dupa nascere cându copii suntu de totu crudi sanquinolenti, si acést'a cá se impedece óre-cum lapadarea loru pe drumuri unde eráu expusi câniloru, frigului, in fine unei mortí inevitabile si oribile. Dejá Antoniu Caracala infierasè cu numirea de illicitu si desonestu faptulu de-a se vinde, darui ori zalogi copiii. Puteá inse unu parinte se-si reiá ori cându copiii, despagubindu pre celu in dreptu. Mai târdiu Imperatii Valentinianu, Teodosiu si Arcadiu furè si mai favorabili. Ei spre a impedeá de-a se mai poté cumperá séu luá zalogu vre-unu copilu hotarîra cá asemenea copii potu se devie liberi fora nici o despagubire. Mai in urma devení crima lapadarea copiiloru si se pedepsi de legi.

In ceea ce privesce proprietatea, fií Romaniloru nu o posedara sub nici unu cuventu pana dupa Republica. Totu ce li-se cuveniá, totu ce câscigáu erá sub stapénirea tatalui, elu profitá de ori-ce venitu alu fiiloru cari eráu in tóte sub mân'a lui. Antâii Imperatii inse decisera cá ori-ce fiu se remâna bunu stapénu de sine pe ceea ce aru câscigá din serviciulu militar, ceea ce se numí *peculium castrense*. Asemenea dupa puçinu fù hotarîtu pentru ceea ce aru dobândi din serviciu facute curtii Imperatesci, ceea ce luá numele de *peculium quasi-castrense*; ér' mai in urma

fû permis fiiloru a deveni proprietari pe succesiunea mumei si a neamuriloru ei, precum si pre 'ori ce ar' câscigá iusi-le aliunde ex re patris, ce'a ce se chiama pecula adventice, peculium adventitium. Mai târziu potura deveni pe deplinu proprietari, potendu dispune in tóte de avutulu loru. Acést'a in ce'a ce privesce pe baeti. Fetele se maritáu, si de sub tutel'a tatalui treceáu sub a barbatului, a fiului, ori a tutorelui. Barbatulu o dedeá in tutela prin testamentu, cá-ci fiindu in puterea lui, in manus, erá in drepturi considerata cá fiic'a lui, loco filiae. Femeile furé oprite prin legea Voconia (din an. 585. dela fondarea Romei) a moscení averi mai mari, cá se nu cadia la luxu, cáci luxulu 'lu considera Catonu, autorulu acestei legi, cá un'a din cauzele, care aduce ruin'a si caderea popóreloru.

Fiiulu Romanu 'si capetá neintârziatu cu tóte drepturile, dreptulu de proprietate si de-a dispune de ea prin testamentu. Fiicele Romane, filiae familias, n'au acestu dreptu, si de asemenea e si cu matres familias, cáci nu potu face parte din comitii, si in vechimea lumii Romane erá in usu form'a testamentului in calatis comitiis. Mai târziu, prin reforme se mai schimbá lucrulu. Sub Adrianu se facu unu pasu mai intinsu, femeile potura si ele testá numai cu voi'a tutorelui loru: ér' cu mersulu progresului pierindu tutel'a perpetua a femeiloru, potura dispune dupa voia si ele, si asié femeile nubile si sui juris dobândirá dreptulu de a poté face testamentu dupa placu si vointia.

Prin asié strînte fase trecura printre vécuri drepturile copiiloru lumii civilizate pana in diu'a de astadi, cându inaintea legiloru frati si sorori suntu toti egali, egali in drepturi, egali in detorii.

S'o proclamamu susu si tare: secolulu alu XIX., secolu alu luminei si alu libertáti, de si un'a si alt'a suntu totu in pruncie, — recunósce in copii mai multu decátu ori care altulu — pe omu si cetatiannu. Elu 'lu pune la adapostulu miseriei prin infintiare de stabilimente care cresce, protege si dá o cariera onesta celoru abandonati si chiama la moscenirea bunuriloru parintiesci pre fete cá si pre baeti de-o potrive pe toti in tierile pre unde a petrinsu progresulu si benefacerile s'ale. Déca Angli'a face o trista esceptiune in acést'a, déca ea comite o nedreptate strigátore la ceriu, gramadindu tota averea parintiloru pe capulu fiiului celui mai mare, desmoscenindu pre ceialalti, vedemu pe Americ'a liberala aretandu dreptatea lumiei intregi. Americ'a prin legea din 1875 chiama la moscenire chiar' pe fiii femeiloru Americane casatorite cu straini. Ea proclama, cá Americanele maritate cu straini nu-si pierdu nationalitatea si chiama pre fii loru la moscenire, cá Americani ér' nu cá fii de straini.

(Va urmá.)

LA OTIL'Á

Ea nu te cunoscú inca, dar multu audu de tine,
'Mi spunu ca esti unu angeru, din raiulu de lumine,
Ca ai ochi mari albastrii, de-a ceriului colóre,
Mani mici, frunte senina, guritia rapitóre.
Si 'mi spunu ca viereu 'ti pare o harpa plangátore,
Ce 'n suflete inspira, idei memoritóre,
Si ca din ceriu unu angeru, de ar' descende 'n lume,
Cu tine facia 'n facia, splendorea i-ar' apune. — —

Asia vorbeste lumea, er' eu cu doru acceptu,
Minutulu candu de-oparte privindu-te desceptu,
Se afli si ace'a ce lumea nu mi-a spusu:
Cu anim'a eaci óre cá altii mai pre susu? ! . .

Ca-ci anim'a cea buna, inaltia seaculu vostru,
Curagiulu, barbatia, redica pre alu nostru!

FEMEI'Á FRUMÓSA.

Femei'a cea frumoáa, se pare o regina,
Incinsa de unu farmecu, si-o tainica lumina, —
Dar' tempulu care trece, rapindu frumseti'a 'n sboru,
'Si bate jocu de dèns'a . . . Frumseti'a se darima,
Cá-ci tèmpulu o preface in lutu nesèmtítoru.

O! CÂTU DE DULCE . . .

O câtu de dulce pare traiulu
Cându sci cá 'n lume esci iubitu,
Cându in doi ochi iti affi raiulu
Ce-atát'a 'n viatia 'Pai doritu.

Atunci ai díce cu placere:
„Natura stá in cursulu teu!
Cá-ci dí de dulce mangaere,
Cá astádi n'am se mai gustu eu!“ —

Dar' vai! e tristu si multu amaru.
Cându sci cá esci de ea uitatu,
Cându totu dureri in sinu resaru,
Si dorulu e nemesuratu.

Atunci ai díce; vietiei: „dúte!
Cá-ci se folosu se mai traiescu,
Cându fericirile 'su pierdute,
Cându ce-am pierdutu numai gasescu . . .“

SUVENIRULU EI.

Cum se stinge viciulu gingasiu	Elu remane totu cu mine,
Si cum se redica-in nori,	Si 'mi dioplece ne'ncetatu
Neque'a ce 'n demandia	Si de dile fericite,
Sacutakán mii de flori,	Si de tempu inoiforatu.

Asfelin piere suvenirulu,	O! iubito! tempulu dulce,
Ce-a remasu din tempu trecutulu,	Ce cu tine-am petrecutu,
Ince, mandro! suveniru'li	In trecutulu mieu stealuce,
N'am uitatu, nu potu se 'lu uitu.	Cu unu farmecu multu placutu.

Si de candu o óbete-amaco,
De-alu teu sinu mosá deslipitu,
Totu ce me mai tiene 'n lume,
Si ca 'n lume te-am iubitu.

G. SIMU.

Victimele usiorintiei.

Novela originala

de

B. V. GHEORGIANU.

(Fine.)

III.

La patru ani dupa scen'a de care am vorbitu mai susu, pre o strada indepartata din Galatz in faptulu dîlei se vedeá o femeia in o stare miserabila, — de pre ochii carei'a se poteá ceti cá a plânsu de curundu sí a carei faća erá vescedita fora vreme. Lânga dens'a erá unu barbatu slabu sí palidu, cu perulu stufosu, hainele unsuróse, tienêndu in mana o vèrgutia pre care o invertiá necontentitu sí cu o pelarie de paie asemenea din vremurile betrane, tienuta pre o urechia.

— Asia dar' astadi nu-ti mai suntu draga.

— Negresitu cá nu.

— Atunci pentru ce-mi fagaduiái o credintia eterna.

— Gândiám cá am se te iubescu totu-de-a-un'a.

— Vai! amaru am fostu insielata! — Acestea au fostu ultimele cuvinte pe cari le-a rostitu acea sermana femeia, candu sdrobota de corere, remase cátuva tîmpu in nesémtire, apoi tredîndu-se o cuprinsé unu plânsu copilarescu, candu se vediù singura sí-aruncata la pamentu.

Acésta nenorocita erá Elen'a; barbatulu care disparusé de lânga ea fù George.

Muncita de o fóme ingrozitóre, se redicá dela pamentu, pentru a merge se capete celu puçinu o bucata de pâne. Dar' unde se mérga? Nè-avendu vre-o anima amica, care se se indiosiedie de nenorocirea ei, ne-avendu nici unu spriginu de nicairi, nu-i remaneá alta cale de cátu de-a cere mila. — Din momentulu candu a luat acésta amara decisiune, a trecut tîmpu de aprópe diumetate anu. — Miseri'a completa in care se affá, o desfigurase cu totulu, ast'feliu, cá in ace'a copila dragalasia, care am intêlnitu-o in cas'a parintiésca nu se mai cunosceáu nici urmele unei vechi frumsetie.

Au trecut doi ani de candu George a disparutu de lânga victim'a s'a, — in acestu tempu elu nu o vedeá nicairi. Tovarasiu lui se miráu cá elu lipsiá dela petrecre-rile loru obicinuite.

Intru-o dí nenorocit'a Elena, trecîndu prin o strada, zaresce in departare nisce politiaii, cari formáu unu cercu, ducîndu in mediuloculu loru nesce hoti pusi in fiare, intre cari se affá sí George. Fara a se emotioná cátu de puçinu o lacrima de bucurie esí din ochii ei, — ea se vediù resbunata. Tóte dorerile o parasirá in acelu momentu si se crediù pe-unu momentu fericita.

Numai atunci luá decisiunea de-asi revedé famili'a.

IV.

Tómn'a smulgeá frundiile din arbori cu o potere mare. Câmpiile, cari pana aci surideáu, fiindu imbracate in manti'a verde a verei; acum eráu triste, cáci tómn'a le luá incântatórea loru imbracaminte. O tacere profunda domniá in regiunea solitara a paduriloru, sburatóriale cântaretie sêmtîndu apropierea tómnai s'au dusu se cânte pe dulcea loru amanta. . . . Pe unu drumu — pe care vîntulu de tómnai se jucá cu neastêmpatululu colbu sí pre lânga care treceá unu micu pèrèu, ce prin slabulu lui murmuru, pareá cá protestéza sí elu contr'a venirei tómnai, cáci in luciulu cristalinu alu apeí s'ale nu erá se-si mai calde façi'a micii arburasi plantati pre malurile s'ale, sí din recorós'a s'a ap'a nu erá se mai sórba nebunatic'a rîndunica in sborulu ei falnicu — mergeá o caletóre cu o traista in spate, in mâna cu unu bâtiu, pre care se sprigineá, avendu-si corpulu invèlitu in o haina sdrantiuita. Ea se opriá din cându in cându, dupa ce percurgeá cáte o distantia destulu de mare, lânga vre-o fîntâna séu la umbr'a unoru arbori; apoi éra sí luá drumulu înainte.

Traversandu nisce dealuri ce-i eráu asiediate in cale, ajunsu la unu satu ce-i erá binecunoscutu.

Satulu erá cuprinsu de-o mahnire adéncá. — Clopotulu besericeí resuná jalnicu. Ea trecîndu pre lânga beserica facú o cruce umila cu slabit'a s'a mâna.

— Cine a repausatu din satulu dvóstre? — întrebá ea pe unu betranu.

— Nimenea dela noi — respusé acest'a.

— Atunci pentru ce suna clopotulu?

— Suna fiindu-cá a moritu in comun'a vecina, omulu celu mai bunu sí mai milostivu, iubitulu de toti ómenii díu acestu giuru.

Cine?

— Betrânnulu rezésiu Vasilie.

Aceste cuvinte produse asupr'a acelei femei o tremuratura nervósa, — ea incepú se aiureze, cându rîdeá, cându plângeá.

Tóte aceste pusèra in mirare pe betrânnulu omu, care sí fugi deinaintea ei, crediéndu cá e o nebuna, ce pribegiesce prin sate.

Spunêndu densulu mai multor'a cá ce i-s'a intemplatulu, au plecatu cu multímea se védia pre acea nenorocita.

— Vai!.. ea este! — strigá unulu din ei.

— Cine ea? 'lu întrebárá ómenii dinpregiuru.

— Ea, --- Elen'a lui mosiu Vasilie.

Atunci o adevérata mirare se produse. — Fie-care scieá istori'a nefericitiloru ei parenti.

Omulu, care o recunoscusé, o luá in cas'a s'a, unde multiemita buneloru ingrigíri a soçiei acestui'a, care o cunosceá din copilarie, Elen'a a potutu se se revindece. Dupa ce s'a insanatosiatu, ei o întrebára se le spue ce i-s'a intemplatulu, de s'a facutu nevediuata asié de multu

tîmpu, nevenindu nici odata pentru a-si vedé parentii. La acésta întrebare ea nu respundeá, decátu rogându-i cá de alta data se nu-o mai întrebe, căci acést'a o machnesce prea multu, ce'a ce sí facura bunii ómeni.

Tóte rogamentele de-a remané 'în cas'a loru au fostu zadarnice: ea spuneá cá numai decátu vré se mérga la locul ei natalu, pentru de-a se rogá pe morméntulu parentelui seu.

Serman'a nu sciá cá acolo o ascépta o alta nenorocire!

Ajungúndu in satulu seu, a remasu o nópte întrega la morméntulu iubítului ei tata, unde a facutu rogatiuni ferbinti.

In diorii dílei a începutu se cerceteze dupa locuinti'a fratelui ei, pentru a merge împreuna la mam'a s'a se céra iertare, căci singura nu indrasniá. Ioanu erá insuratu sí nu mai locuiá in cas'a parintiésca.

Unu copilu o dusé se-i arete locuinti'a.

Trecúndu pre langa cas'a parintiésca Elen'a a începutu a plânge jalnicu, — revedindu ace'a casa, a fostu petrunsa de unu sémientu de adéncá emotiune: — atâte suveniru din copilarie, atâte suveniru din ace'a fericita junetia, petrecuta in mic'a locuintia í-i veniáu atunci in minte. —

Ea a tramisu pe miculu copilu se cheme afara pe Ioanu; acest'a esíndu sí recunoscúndu-o remasé inlemnitu. Ea ingenunchiá la petiórele lui rogandu-lu se-o ierte pentru atâte superari ce i-au casionatu lui sí parintiloru sei.

Elu í-i cerú se-i povestésca ce i-s'a întéplatú de se afla într'o stare asié de miserabila sí nu a venitu de atát'a tîmpu se-si revéda pre ai sei, — atunci istorisi totulu, — spusé cum a fostu insielata de acelu omu lasiu si miserabilu, in fine cum a fostu parasita si in totu tempulu cátu istorisiá acésta scena tragicé din viéti'a s'a lacrimi í-i inundáu faci'a.

— Eu te iertu, căci vedu cumcá nu esci vinovata — respunsé Ioanu... Dara de ce ai tramisu copilulu sí n'ai intratu îns'a-ti in casa?

— Vai! m'am temutu se nu întélescú pe iubít'a mea mama, se nu-i pricinuescu vre-unu reu vediéndu-me.

— Inzadaru te-ai temutu, cá-ci ea de dorulu teu a adormitu somnulu vecinicu.

— Destulu! destulu!... cugetulu 'mi este petatu: — am ucisu doi ómeni cu totulu nevinovati.

Fratele seu nu potú se întielega cuvintele ei, — Elu o rogá se remána in cas'a s'a pentru totu-de-a-un'a.

Ea inse refúsá sí plecandu í-i cerú inca odata se-o ierte sí se nu-o uite. — Inzadaru au fostu lacremile sí rogamintele fratelui seu, ea plecá cu repediune.

O veste inforatória s'a respanditu in totu Galatiulu. Unu cadavru de femeia s'a gasitu lángá gardulu unei case, sí nu departe de elu unu cutítu plinu de sânge.

Cadavrulu erá a Elenei.

MAGARIULU IMPERATU.

— Fabula. —

Se díce cá 'n vechime eráu civilisate
Dobitócele... ba inca aveáu legi sí chiar' sfatu;
Femeile-aveáu drepturi, vorbiáu de libertate,
Mergeáu chiar la Consiliu... erá Leu 'mperatu!
Daunadi, prin minune... cá-ci multe dieu mai suntu
Minuni de soiulu est'a, pe-acestu ciudatu pamentu...
Se-alese 'n fruntea cetei de dobitóce, rege,
Magariulu... ce ócara!... ce fapta făr' de lege!...
Sí ce e mai de jale, e cá aveá sojie
Pe jupânés'a Vulpe... O! ce ticalosé!...
Magariulu, prostu din fire, erá executoru
Alu ordineloru vulpei, vai! de cármuitoru
Cándu e condusu de-o vulpe, sí vai! de aceea tíera
Ce cade 'n ghiar'a vulpei... amarnica povara!...
Vieléna din nascare, la trupu bine facuta,
Erá frumósa vulpea, dar' hótia sí tacuta;
Magariulu câte-odata se incapatiná,
Se 'npotriviá la gustu-i... dar' vulpea-lu dominá.
Asiá 'ntr'o buna diua se dete ordinu 'naltu,
„Sí cándu unu capu da ordinu, se cere a-i fi plecatu!“
Cum lunga e povestea, inse me voiú sili
In câte-v'a cuvinte a-o destainú.
Nu voiú a spune lumii pe largu asta pricina,
Destulu e se se scie cá vulpea fu de vina.
Dreptu se ve spunu cá faptulu e fórté incurcatu,
Dar' ordinulu se dete... éta-lu in resumatu:
— „Alu vostru subscrisu tegé, ordonu in consecintia
Cá toti se se conduca conformu cu-a mea vointia,
Dorescu se nu-si permita nici unu 'n viitoru
Cát eu voiú fi puternicu preste acestu poporu,
De-a se clintí o clipa de buna voi'a sa.
Fara de-a mea porunca; ceru dar' a se pastrá
Cá sfántu: nimeni nu póte se-si duca-a sa sojie
Prin adunari séu cluburi, sub straşnic'a-mi domnie;
Modelu e-a mea nevasta, nevast'a unni siefu
Icóna voiú se fie; asiá e alu meu chefu;
Vedeti cum se conduce, cum tace sí nu-i place
Nici de-a merge la sfaturi, nici vorba multa-a face
Trecutulu se se stérge pe cándu domniá unu Leu:
Adi cándu magariu-i tare, e insa-si Paraleu!“ —
Magariu aveá dreptate destula 'ntr'o privintia...
Dar' nu urmá cá ordinau se dea in consecintia!...

Unu murmurú se aude... sí leulu cu turbare
Se-aprinde, típa, geme sí cata resubnare.
Leóic'a-a s'a sojia, cu rugatiuni fierbinte
Lu-opresce sí-i arata o cale mai cu minte...
Ea díce cá-i mai bine a-si ride de-a sa fapta
Sí-a-i inferá pe frunte o indelunga pata,
Facúndu-lu cu cuventulu de risu, ér' nu cu parulu,
Cá nu e bine-a-se pune in pisma cu magariulu.
Acestu planu prea cu minte fú 'adatu-inaintatu
Cu-o fabula-adunarei — sí aprobatu in Sfatu;
Ér' candu se dete 'n lume fú risu nepomenitu
Pe sócotél'a estu-i stapánitoriu tîmpitu.

Asiá sí-'n ómenire se-intempla făr' de lege
Cá ómeni cá magariulu in slujbe mari se-alege;
Sí cum in capu au creeri de minte spulberati,
Alesu cándu de cocóné cá vulpea-sú dominati,
Nu potú se face alt'felulu de cátu cá sí magariulu
Se cármuiesca lumea cu bát'a sí cu parulu!
Dar' intielegu pe vremea antica fabulósa,
Cándu vitele-aveáu sfaturi sí vulpea stá craiasa,
Ér' nu asta-di cándu omulu se crede luminatu,
Sí típa cá traesce 'ntr'unu veacu civilisatu!
De plánsu e ómenimea se-ajunga 'n acestu halu
Se fie stapánita de-o vulpe sí-unu magariu!...
Estu soiú de ómeni inse in totu-de-a-un'a patu
Cá sí magariulu nostru din fabul'a ce-amú datu.

Bistritia. — 1884.

A. G. Draghicescu.

BALŪLU VAGABUNDILORU IN PARIS.
I. INAINTE DE MEDIULU NOPTIEL

U. HABERDORFF MNGE

BALULU VAGABUNDILORU IN PARIS.
II. DUPA MEDIULU NOPTIEI.

Conservarea dintiloru.

Din punctulu de vedere esteticu n'am nimicu de d'f'su, lasu pe s'ém'a poetiloru a cântá ac'asta podóba fermecatóre. — Higienistulu privesce dintii din punctulu de vedere alu functionarii regulate a organismului omenescu. Modulu de-a conservá integritatea gurei, éta scopulu ce urmaresce.

Este constatatu cá: alterarea, car'fa, distrugerea dintiloru influintiéza puternicu asupr'a organeloru mistuirii si prin urmare a nutri'ionii generale a corpului.

Alimentele, pentru a fi bine si repede mistuite, pre l'anga cele alalte conditiuni, se cere a fi fórté bine divísate de dinti, cá-ci numai ast'felii voru poté fi cu inleá'nire atacate de sucurile digestive. Unu esemplu intre alte multe: — Unu Domnu se presinta in cabinetulu meu, se pl'ange cá stomaculu seu merge reu, cá-i cadé greu dupa masa, cá mistuesce cu anevointia etc. Nu gasescu nici o caúsa care se-mi esplice ac'asta perturbatiune organica, lu-intrebu daca mân'anca repede; la respunsulu seu afirmativu, i-i recomandú cá uniculu midilocu de vindecare se mân'ance incetu si se mestece bine... Cá prin minune reulu dispare, fac'endu se incededie caus'a care i-a datu nascere.

Credú cá este suficientu pentru a vedé ce ingrigire deosebita trebue se acordamu dintiloru. Insistandu, asiú avé aerulu a me indoii de inteligenti'a cetitoriului.

Causele principale ale alteratiunii smaltului dintiloru suntú: variatiunile brusce de temperatura. Daca introducemu in gura unu licuidu fierbinte si imediatu dupa acest'a unu licuidu rece, invelisulu si substant'ia dintelui se ataca si cu timpul eade. Ast'felu cofetarii pierdu dantur'a loru de timpuriu, fiindu obligati se guste zacharulu topitu, pentru a sei cându este destulu de legatu. Fumulu de tutunu inca este o causa de distrugere, caldur'a pre de-o parte, reactiunea sa acida pe de alt'a, esplica indestulu acestu faptu. Lips'a de ingrigire a gurii favoriséza depunerea de incrustatiuni varóse la bas'a dintiloru, incrustatiuni cari inflaméza si ulceréza gingiile, desgradinéza diatele si-i provóca caderea.

Persónele cari béu pu'cine licuide apóse secreta pu'cina saliva; in schimbú inse cantitatea mucusului bucalu cresce, mucusa a cáruí reactiune este acida si in locu de-a protege diatele dupa cum face saliv'a a cáruí reactiune este alcalina, din contra-lu distruge.

Abusulu de substantie acide (acre), de substantie sacharate determina si mantine aprópe continuu o reactiune acida in licuidele bucale.

Acestea suntú causele principale. — N'avemu dec'atu se le evitamú pentru a ne garantá integritatea gurii. — Intrebu'ntiarea dilnica a unei perii de-o resistintia suficienta, nu prea tare, cá-ci irita si inflamédia gingiile, nu prea móle, cá-ci nu curatia tóte substantiele straine, este indispensabila; afara de ast'a este bine a face uitandu-ne intr'o oglinda, o inspectie dilnica dintiloru, pentru a redicá cu o cárpá toti corpú straiú. Intrebu'ntiarea unei ape aromatice este utila nu numai pentru a parfumá gur'a, dar' inca pentru a distruge vitalitatea miceloru infusorii (parasite microscopice) contínute in mucusulu bucalu.

Intru cátu privesce diferitele pudre si paste dentifrice, tóte sunt bune, daca in compositiunea loru nu intra acidi.

O buna preparatiune este compositiunea urmatóre: Carbune vegetalu, Prafu de chinchina cáte 20 grame, Magnesie 2 grame si Esentia de mentha cátu este de ajunsu pentru a dá o aroma placuta.

Cându unei persóne i-i lipsescu mai multi dinti si masele, éta dóue recomandatiuni a caroru importantia se justifica dilnicu: Prim'a este de-a divisá bine alimentele cu cutitulú; a dóu'a este de-a le conservá in gura, mestecându-le in scopulu de-a le inmuia bine cu saliv'a.

Prin acestu midilocu se exerceaza gingiile, cari potú, prin puterea obiceiului, se inlocuiesca inc'atu-v'a dintii si se divize cu timpulú alimentele cele mai dure.

Dr. Antonini.

Inventiune romana. Telegrafistulu Stefanu Popovici din Aradu au inventatu unu aparatu fórté practicú pentru telegrafisti. Inventatoriulu i-a datu numele de „Cyanografu“ pentru-cá semnele ce le da cându se primescu depesiele suntú albastre si unu reliefu fara colóre cá la aparatele cele vechi. Inventiunea are insemnate igienica, cá-ci nu pretinde nici o incordare a ochiloru citindu semnele depesiei. Aparatulu e simplu si se póte aplica la tóte aparatele cele vechi. Directiunea telegrafeloru din Aradu, Timisió'a si Budapest'a au esaminatu inventiunea si-au aprobatu-o. D-lu Popoviciu a cerutu brevetulu. — Speramu cá inventiunea va fi primita nu numai la noi in tíera ci si in alte tíeri, unde se lucrédia cu masini vatematóre ochiloru.

Unu nou vasu torpiloru. Unu vasu torpiloru de unu tipu cu totul nou a fostu terminatu la New-York dupa desemnurile profesorului J. H. Lock. Elu este construitu din feru, lungu de 9 metri, si nu costa dec'atu 16 mii dolari (80 mii fr.) Constructorii sei i-au datu numele de Peacemacher (pacificatoru.) Este unu vasu sub-marinu cu aeru comprimatú miscatu prin electricitate.

Ech pagiuulu se compune numai din doi ómeni: capitanulu spilotu si electricianulu mecanicu. — Capitanulu imbracatu cu unu scafandru, are postulú seu in urma intr'unu feliu de lada, unde se afla cárm'a si aparatulu ce-i permite de-a se afundá vasulu, substituindu aerulu ap'a in nisce rezervoare ad-hoc, séu se dea ordinu mecanicului, inchisu singuru in camer'a unica.

Torpilele suntú independente de vasu si numai remocate de elu. Ele suntú provediute cu unu electro-magnetu, ce le face la unu momentu datu aderente cu partea din urma a chiurasatei sub care le pune torpilorulu.

Profesorulu Lock asigura cá vasulu seu sub-marinu póte percurge 15 mile marine fara a se uréa la suprafacia si a operá fara se fie prepusu sub partea din dreptu a unui vasu ce ar' merge cu viteza de 10 noduri. Elu a numitu vasulu seu Peacemacher, pentru-cá crede cá va face imposibilu resbelulu maritimu. Este evidentu cá, daca inventiunea sa va deveni practica marin'a de resbelu va disparé.

Anunciu sensationalu. Diariulu „City Advertiser“ din Scheltown, publica urmatoriulu anunciu: Administratiunea diariului a tratatu cu unu mare numeru de moscenitóre fórté avute — domnisióre si veduve, — cari au luatú angagiamentulu formalu de-a nu se casatori de cátu cu domni, cari au abonatu pe unu anu diariulu nostru.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu in Gherla.